

Norges Bank
Postboks 1179 Sentrum
0107 OSLO

Deres ref

Vår ref
15/3857 -

Dato
1.2.2016

Statens pensjonsfond utland - nytt produktbasert kullkriterium i retningslinjer for observasjon og utelukkelse mv.

Departementet har i dag med hjemmel i kongelig resolusjon 19. november 2004 og lov om Statens pensjonsfond § 2 annet ledd og § 7, fastsatt endringer i retningslinjer for observasjon og utelukkelse fra Statens pensjonsfond utland (retningslinjer).

Departementet har videre med hjemmel i lov om Statens pensjonsfond § 2 annet ledd og § 7 fastsatt enkelte endringer i mandat 8. november 2010 nr. 1414 om forvaltningen av Statens pensjonsfond utland (mandat). Vedtakene trer i kraft 1. februar 2016.

De vedtatte endringene har bakgrunn i Stortingets behandling av investeringer og bruk av virkemidler i kullselskaper i forvaltningen av SPU, jf. Innst. 2 S (2015-2016), Meld. St. 1 (2015-2016) Nasjonalbudsjettet 2016, Innst. 290 S og Meld. St. 21 (2014-2015) Forvaltningen av Statens pensjonsfond i 2014. Det vises videre til departementets brev 21. desember 2015 til Norges Bank om forslag til endrede bestemmelser om nytt produktbasert kullkriterium i rammeverket for ansvarlig forvaltningsvirksomhet mv., Norges Banks brev 27. januar 2015 og Etikkrådet for Statens pensjonsfonds i brev til departementet 19. januar 2015.

Rammeverket

Hovedbestemmelsen om produktbasert observasjon og utelukkelse av kullselskaper, § 2 annet ledd i retningslinjene, er inntatt slik den lød i forslaget som ble sendt banken og Etikkrådet. Den lyder:

«Observasjon eller utelukkelse kan besluttes for gruveselskaper og kraftprodusenter som selv eller konsolidert med enheter de kontrollerer får 30 pst. eller mer av sine

inntekter fra termisk kull, eller baserer 30 pst. eller mer av sin virksomhet på termisk kull.»

Begrepet termisk kull er som varslet tatt eksplisitt inn i bestemmelsen, og metallurgisk kull omfattes ikke. For øvrig er det lagt opp til at kriteriet skal ha samme innhold som fremgikk av Nasjonalbudsjettet 2016 og departementets brev 21. desember 2015. Det medfører at kriteriet skal omfatte selve produksjonen. Kjøp og salg av kull i seg selv, eller transport av kull samt distribusjon og handel med kraft omfattes ikke. Videre vil det være tilstrekkelig at et selskap overskrider én av terskelverdiene (inntekt/virksomhet) for at det skal omfattes av vesentlighetsbegrepet. Relevante vurderingsgrunnlag vil være om et morselskap selv, eller konsolidert med enheter (datterselskaper) det kontrollerer, overskrider enten inntektsterskelen eller terskelen for andel av virksomhet.

Ordlyden i kriteriet er videre ment til å åpne for at praktiseringen av kriteriet kan tilpasses etter hvert som en vinner erfaring. Ved at kriteriet er gitt en overordnet og generell tilnærming, og fastsettes som en «kan»-regel, gis dessuten rom for skjønn til å foreta framoverskuende vurderinger.

I § 2 tredje ledd heter det:

«I vurderingen etter annet ledd skal det i tillegg til selskapets nåværende inntekts- eller virksomhetsandel fra termisk kull legges vekt på framoverskuende vurderinger, herunder eventuelle planer som vil redusere inntekts- eller virksomhetsandelen knyttet til termisk kull og/eller øke inntekts- eller virksomhetsandelen knyttet til fornybare energikilder.»

Departementet slutter seg til Norges Banks uttalelse i brev 27. januar 2016 om at noe skjønn bør kunne benyttes for eksempel for å vurdere hvordan andel fornybar energi hos en kraftprodusent skal hensynstas i totalvurderingen.

På bakgrunn av Etikkrådets merknad i brevet 19. januar 2016 er § 2 punkt fjerde ledd om grønne obligasjoner fastsatt som en mekanisk regel der slike obligasjoner ikke er omfattet av hovedbestemmelsen forutsatt at obligasjonene er anerkjent gjennom inkludering på angitte indekser eller verifisert av anerkjent tredjepart.

I vedlagte retningslinjer er det videre inntatt bestemmelser som medfører at arbeidsdelingen mellom Etikkrådet og Norges Bank skal være slik det ble redegjort for i Nasjonalbudsjettet 2016 og i departementets brev 21. desember 2015. Det vil si at Norges Bank gis et formelt ansvar for å identifisere og utelukke selskaper under kullkriteriet, også uten en tilråding fra Etikkrådet. Tilsvarende gjelder for gjeninkluderinger. Også Etikkrådet kan på selvstendig grunnlag tilrå observasjon og utelukkelse av selskaper for kullkriteriet. Det er lagt opp til samme grad av åpenhet som for øvrige saker.

Bestemmelser om dette er tatt inn i hhv. fjerde ledd i § 1 om virkeområdet for retningslinjene, første ledd i § 6 om Norges Banks kompetanse og oppgaver og første ledd i § 8 om offentliggjøring.

Norges Bank har de siste årene gjennomført finansielle nedslag av kullselskaper, innenfor rammen for avvik fra referanseindeksen for SPU. På bakgrunn av Stortingets tilslutning i Innst. 2 (2015-2016) er det i § 12 annet ledd i retningslinjene tatt inn at de av disse selskapene som ville vært omfattet av det nye kriteriet om de fortsatt var i porteføljen, kan besluttes utelukket og trekkes ut av referanseindeksen. Disse selskapene vil dermed ikke lenger inngå i referanseindeksen som bankens investeringer måles mot.

Samme prosedyrer må følges som for øvrige beslutninger, herunder offentliggjøring av navn og beslutningsgrunnlag samt at departementet fastsetter dato for utelukkelse fra referanseindeksen, jf. nedenfor.

Andre materielle endringer

Av mandatet § 3-1 tredje ledd nytt annet punktum følger det nå at departementet *«fastsetter tidspunkter for utelukkelse og gjeninkludering av verdipapirer i fondets referanseindeks.»*

I § 2-5 som legger beslutningskompetansen etter retningslinjene for observasjon og utelukkelse til Norges Bank er det tilføyd et nytt annet punktum om at Norges Bank skal informere departementet om beslutninger om utelukkelse og gjeninkluderinger.

Det vises for øvrig til brev 4. desember 2015 fra Norges Bank til departementet med tilråding om at tidspunkt for utelukkelse og gjeninkludering fra referanseindeksen bør fastsettes av departementet og departementets brev 21. desember 2015 til Norges Bank om prinsippet som er lagt til grunn for 2015 og som vil bli lagt til grunn fremover.

Redaksjonell endring

I tråd med Norges Bank merknad i ovennevnte brev er ordlyden i § 6 tredje ledd endret. Bestemmelsen omhandler andre virkemidler banken skal vurdere før beslutninger om observasjon eller utelukkelse fattes. Inntil endringen hadde bestemmelsen en ordlyd som la opp til at slike vurderinger også skulle foretas før beslutning om oppheving av observasjon eller utelukkelse, noe som ikke er relevant. Ordlyden omhandler nå kun beslutninger om utelukkelse og observasjon, og ikke beslutninger om opphevelse av slike.

Med hilsen

Espen Erlandsen e.f.
ekspedisjonssjef

Lill-Solrun Ryddheim Dahlin
fagdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Vedlegg: Retningslinjer for observasjon og utelukkelse fra Statens pensjonsfond
(midlertidig versjon) og §§ 2-5 og 3-1 tredje ledd i mandatet for forvaltningen av SPU

Gjenpart: Riksrevisjonen

Vedlegg

Fra mandat for forvaltningen av Statens pensjonsfond utland

§ 2-5. *Beslutninger om utelukkelse og observasjon*

Banken treffer beslutninger om observasjon eller utelukkelse av selskaper, samt opphevelse av slike vedtak, i henhold til retningslinjer for observasjon og utelukkelse fra SPU. Banken skal informere departementet om beslutninger om utelukkelse av selskaper og opphevelse av slike vedtak, jf. § 3-1 tredje ledd.

§ 3-1. *Investeringsunivers*

(3) Banken skal ha retningslinjer for utelukkelse og gjeninkludering av selskaper i fondets investeringsunivers og referanseindeks i henhold til retningslinjer for observasjon og utelukkelse fra SPU, jf. § 2-25. Departementet fastsetter datoer for utelukkelse og gjeninkludering av verdipapirer i fondets referanseindeks.